

Universitetskanslersämbetets utbildningsutvärderingar

Självvärdering

Del 2. Ämnes- och ämnesdidaktiska studier

Lärosäte: Göteborgs universitet

Yrkesexamen: Ämneslärarexamen med inriktning mot arbete i grundskolans årskurs 7-9 och inriktning mot arbete gymnasieskolan i undervisningsämnet **svenska**.¹

Skriv en självvärdering för den utbildning som leder fram till den examen som utvärderas. Lärosätet ombeds att göra en så reflekterande självvärdering som möjligt genom att identifiera styrkor och utvecklingsområden samt beskriva och värdera hur dessa hanteras för att säkra att hög kvalitet nås i utbildningen. Tyngdpunkten på självvärderingen ska ligga mer på värdering än på beskrivning. Lärosätet ombeds belysa med exempel. Observera att självvärderingen ska utgå från utbildningens aktuella förhållanden vid tidpunkten för självvärderingens inlämnande. Utgå från Vägledning för utbildningsutvärderingar på grundnivå och avancerad nivå och basera självvärderingen på de bedömningsgrunder som ingår inom följande bedömningsområden:

- förutsättningar
- utformning, genomförande och resultat
- studentperspektiv
- arbetsliv och samverkan

Självvärderingen består av en del 1 som är gemensam för lärosätets ämneslärarutbildningar och den delen ska inledas med en beskrivning av hur ämneslärarutbildningarna organiseras på en övergripande nivå, se del 1. Redogör i del 1 för ämneslärarutbildningens utbildningsvetenskapliga kärna (UVK) utifrån bedömningsområdena.

Självvärderingen har även en eller flera del 2. Här redogörs för utbildningens ämnes- och ämnesdidaktiska studier utifrån bedömningsområdena. Lärosätet ska inkomma med en del 2 för varje undervisningsämne 2 som omfattas av utvärderingen vid det aktuella lärosätet.

Både i självvärderingens del 1 och 2 ska det framgå vad som är gemensamt för inriktning mot arbete i grundskolans årskurs 7-9 och inriktning mot arbete i gymnasieskolan samt vilka skillnader som finns. Observera att det i UKÄ:s beslut om urvalet av examensmål finns rekommendationer avseende i vilken del målen bör beskrivas. Den verksamhetsförlagda delen av utbildningen (VFU) kan beskrivas både i del 1 och del 2. Redogör för VFU där det är relevant för lärosätets ämneslärarutbildning.

Självvärderingens olika delar ska tillsammans ge bedömargruppen en helhetsbild av ämneslärarutbildningen vid lärosätet, utan länkar till ytterligare information. Som bilaga till självvärderingens delar ifylls även en lärartabell. Om lärosätet anser att kursplaner eller utbildningsplaner krävs för att styrka något kan dessa laddas upp i UKÄ Direkt. UKÄ ber lärosätena att vara uppmärksamma på att:

- Självvärderingen ska indelas i enlighet med angivna rubriker. Rubrikerna inklusive bedömningsgrunderna i mallarna får inte tas bort. Eventuella underrubriker kan lärosätet lägga till. Ändra inte mallarna utformning såsom marginaler.

¹ Svensklärarutbildningen mot årskurs 7-9 och gymnasiet ges i samverkan mellan Institutionen för litteraturvetenskap, idéhistoria och religion (LIR, formellt kursansvarig institution) och Institutionen för svenska språket (medverkande institution).

² Matematik, svenska, samhällskunskap, idrott och hälsa, bild, dans och musik.

- Del 1 ska inte överstiga 20 sidor med teckenstorlek 10,5 punkter, exklusive lärartabellen. Tillkommer gör UKÄ:s instruktioner som utgör totalt 8 sidor.
- Del 2 ska inte överstiga 15 sidor med teckenstorlek 10,5 punkter om en inriktning (årskurs 7-9 eller gymnasieskola) omfattas, eller 20 sidor med teckenstorlek 10,5 punkter om två inriktningar omfattas (årskurs 7-9 och gymnasieskola). Tillkommer gör UKÄ:s instruktioner som utgör totalt 8 sidor.
- Observera att självvärderingen INTE gäller kompletterande pedagogisk utbildning, KPU.

Förutsättningar

Personal

Bedömningsgrund:

Antalet lärare och deras sammantagna kompetens (vetenskapliga/konstnärliga/professionsrelaterade och pedagogiska) är adekvat och står i proportion till utbildningens volym, innehåll och genomförande på kort och lång sikt.

Beskriv, analysera och värdera utifrån rubrikerna nedan. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel från respektive inriktning (årskurs 7-9, gymnasieskola). Relatera till ifylld och bilagd lärartabell.

Gemensamt för grundskolans årskurs 7-9 och gymnasieskolan

På Ämneslärarprogrammet strävar vi efter att studenterna ska verka i en komplett akademisk miljö. Såväl i ämneskurser och examensarbetskurser som i UVK- och VFU-kurser har en stor andel undervisande lärare en doktorsexamen.

Av lärartabellen framgår att 250 lärare och doktorander deltar i utbildningen i de sju ämnen som granskas. Volymen återspeglar det faktum att ämneslärarutbildningen vid GU är en av landets största, såväl till studentantal som till erbjudna ämnen som vi har examenstillstånd för (se Beskrivning i del 1). Antalet studenter i respektive ämne skiljer sig dock åt och detta påverkar förstås utbildningens utformning. I större ämnen läser lärarstudenterna särskilda kurser medan samläsning med andra utbildningar sker i ämnen med färre studenter. Ämnesstudier inklusive VFU ges alltid vid den institutionsmiljö som har bäst förutsättningar att uppnå bredd och djup i aktuellt skolämne. I några ämnen förstärks den pedagogiska kompetensen genom samverkan med lärare från utbildningsvetenskapliga fakulteten eller genom adjungering av verksamma lärare.

Samtliga lärare som undervisar i svenska på Ämneslärarprogrammet har adekvat akademisk utbildning och en god pedagogisk och ämnesdidaktisk kompetens. Majoriteten har doktorsexamen i nordiska språk, litteraturvetenskap eller utbildningsvetenskap (via CUL eller motsv.). Svenskämnet har egna kurser, dvs. utan samläsning med fristående kurser. Detta har möjliggjort att integrera ämnesdidaktiken genomgående i kurserna och att rekrytera lärare med dubbel kompetens. Femton av de anställda lärare som undervisar 2018 har lärarexamen och undervisningserfarenhet från grundskolan och gymnasiet. På utbildningen undervisar även ett antal adjunkter som alla har lärarexamen. Några av adjunkterna är doktorander vid antingen forskarskolan CUL eller i Svenska som andraspråk. På ämneskurserna undervisar lärarna inom sina forskningsfält, t.ex. läs- och skrivdidaktik, grammatik, bedömning, barn- och ungdomslitteratur, litteraturredidaktik och -historia. Det bidrar till att utbildningen är förankrad i aktuell forskning och innebär att professorer, docenter, doktorer, adjunkter och doktorander engageras i kurserna. Vi engagerar även externa lärare och föreläsare med kompletterande specialkompetenser. De lärare som har lärarexamen undervisar både i ämneskurser och i VFU-kurser. Vårt mål är att ha ett stabilt lärarlag i VFU-kurserna för att garantera progression och tydlighet för studenterna. För att nå det målet parallellt med växande studentkullar har vi anlitat yrkesverksamma ämneslärare med lång erfarenhet både som lärare och som VFU-handledare. Positivt är att dessa blir en länk mellan utbildningen och yrket.

Specifikt för grundskolans årskurs 7-9

Specifikt för gymnasieskolan

Förutsättningar

Utbildningsmiljö

Bedömningsgrund:

Det finns en för utbildningen vetenskaplig/konstnärlig och professionsinriktad miljö och verksamheten bedrivs så att det finns ett nära samband mellan forskning och utbildning.

Beskriv, analysera och värdera utifrån rubrikerna nedan. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel från respektive inriktning (årskurs 7-9, gymnasieskola).

Gemensamt för grundskolans årskurs 7-9 och gymnasieskolan

Programmet arbetar aktivt för att ämnesdidaktik och metodik ska vara en integrerad del av ämnesstudierna och att det ska finnas ämnesdidaktisk forskning på institutionerna. Förutom att det stärker professionsperspektivet så har det fått till följd att många kurser utvecklats speciellt för lärarstudenterna.

Den professionsinriktade miljön stärks ytterligare genom medverkan av doktorander vid forskarskolan Centrum för utbildningsvetenskap och lärarforskning (CUL). CUL-doktorander finns på varje fakultet som medverkar i Ämnesläraiprogrammet. Behörig att söka till forskarskolan är den som har lärarexamen. Flera CUL-doktorander genomför del av tjänst i ordinarie skolverksamhet och forskningsfrågorna har i regel ett tydligt ämnesdidaktiskt fokus. CUL-doktorander bidrar till att stärka den ämnesdidaktiska forskningens plats i utbildningen och kan fungera som förebilder för studenter som är intresserade av att söka forskarutbildning.

Utbildningsmiljön vid de två institutioner (se mer nedan) som ger ämneskurserna i svenska leds av en viceprefekt för lärarutbildning, och en studierektor. Därutöver är en studievägledare, specifik för lärarutbildningen knuten till administrationen. Utöver det arbetar vi med kursansvariga lärare som i sin tur leder ett kursarbetslag. Lärarkollegiet som möter studenterna utgörs av forskare inom ämnet samt ämnesdidaktik. Gemensamt med andra institutioner finns även seminarieriet Lärande, text och språk (LTS), som kontinuerligt håller professionsrelaterade och forskningsbaserade seminarier i såväl utbytes- som fortbildnings- och forsknings syfte. Institutionernas forskare är aktiva inom olika forskningsnätverk, såväl nationella som nordiska och internationella. Bland annat deltar vi i konferensserier som arrangeras under namn som NÄD, BaBaKul, SMDI, ASLA och WRAB. Studenterna tar i sin tur del av forskningsmiljön i många av våra delkurser, inte minst genom ett konsekvent fokus på litteratur, doktorsavhandlingar och artiklar skrivna inom ramen för våra egna forskningsmiljöer.

Vid institutionen för litteratur, idéhistoria och religion (**LIR**) anordnas varje termin ett särskilt tillfälle med en inbjuden forskare i ämnesdidaktik på det högre seminariet. Litteraturdidaktikerna har ett eget forskarseminarium, vilket under 2018 har resulterat i en publikation i samarbete med Anders Öhman, professor i litteraturdidaktik. Öhman har inför 2018 avslutat en tvåårig gästprofessur på LIR. Forskning med litteraturdidaktiska infallsvinklar, exempelvis barn- och ungdomskultur, tecknade serier och lättläst finns representerade på LIR. För institutionen för svenska språket råder liknande förhållanden som för LIR, och som exempel på miljöns professionsinriktning kan nämnas olika ämnesdidaktiska forskningsprojekt, t.ex. TOKIS samt institutionens utbildningsvetenskapliga doktorsavhandlingar. Institutionen för svenska språket omfattar även forskningsfält som *Svenska som andraspråk* och *Flerspråkighet* vilket leder till samverkan med svensklärarutbildningen – en samverkan vi diskuterar hur vi kan utöka. Vid **institutionen för svenska språket** tillhör lärare och forskare ett antal olika forskningsprofiler, som har sina respektive seminarierier, därtill ett gemensamt högre seminarium. En styrka i utbildningsmiljön är länken mellan

forskningsprofilerna och utbildningen på så vis att vi alltid har en disputerad lektor med ansvar för sitt specialområde i kurserna.

Ett utvecklingsområde, gemensamt för hela Sverige, är att nå ytterligare samverkan mellan forskning och praxisfältet. Försök med detta pågår i skrivande stund; det s.k. ULF-avtalets första ansökningsomgång är nyligen utannonserad. Andraspråksperspektivet är ett annat utvecklingsområde. Ett steg i den riktningen är att vi bemannar VFU-kurser med lärare från SVA för studenterna som har SVA som andraämne.

Specifikt för grundskolans årskurs 7-9

Specifikt för gymnasieskolan

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – inledning

Ämneslärarprogrammet är en komplex utbildning som bedrivs vid 17 kursansvariga institutioner. För att ge en överblick för nyantagna studenter och medarbetare finns en programguide. I denna beskrivs bland annat programmets uppläggning och hur progression och sammanhang skapas mellan programmets olika kursstyper. Programguiden kompletterar utbildningsplanerna, i vilka examensmål och studiegångar presenteras.

För att säkerställa att samtliga studenter, oavsett ämnen och inriktning, ges möjlighet att uppnå examensmålen har programrådet tagit fram så kallade ramkursplaner för VFU-kurser och examensarbetskurser (se bilagor). Ramkursplanerna, som innehåller bland annat kursmål och examinationsformer, har utarbetats genom kollegial samverkan i programrådet och är gemensamma för samtliga ämnen. Med ramkursplanerna som grund säkerställer utbildningen former för examination och gemensamt innehåll inom VFU- och examensarbetskurser i samtliga ämnen.

Programrådet har även utarbetat bedömningskriterier för de båda examensarbetena. Genom programrådets uppbyggnad, där samtliga 17 kursansvariga institutioner och studenter för de båda inriktningarna finns representerade, har ramkursplaner och bedömningskriterier en bred förankring. Dessutom har undervisande lärare haft möjlighet att påverka bedömningskriteriernas utformning i samband med kollegiala konferenser. Under 2018 har programrådet även utformat en gemensam praxis för examination av självständiga arbeten. Detta arbete påbörjades i samband med en inventering av hur kompletteringar av självständiga arbeten hanterades på programmet. Inventeringen visade på relativt skilda praktiker. I vår gemensamma praxis formuleras rekommendationer inte bara för hanteringen av kompletteringar, utan också för bedömning av uppsats, opposition och försvar samt omexaminationer. Samtliga dokument är tillgängliga för både medarbetare och studenter på GU:s webbsidor.

För närvarande pågår ett arbete att ta fram gemensamma bedömningskriterier för VFU-kurserna. Arbetet leds av en av programrådets fyra fokusgrupper (se Beskrivning i del 1), VFU-gruppen, som består av programrådsledamöter, studentrepresentanter och VFU-handläggare. Utkast till nya bedömningskriterier kommer att diskuteras i samband med nästa programkonferens, som har temat "Att bedöma lärarstudenters yrkesskicklighet".

Programrådet har därmed en god överblick över utformning av VFU-kurser och examensarbetskurser. När det gäller kärnkurser skrivs och revideras kursplaner i dialog med programledare. På så sätt har programledare möjlighet att granska kursmål i relation till examensmål även för dessa kurser. Ett viktigt hjälpmedel i detta arbete är programmets målmatrix. I målmatrixen framgår vilka examensmål som fokuseras i de nio kärnkurserna, i de fyra VFU-kurserna och i de två examensarbetskurserna. När kursplaner revideras kan vi med målmatrixen kontrollera hur det påverkar studenternas möjlighet att uppnå examensmålen och vid behov göra justeringar.

Vid GU ansvarar ämnesinstitutionerna för ämneskurser, examensarbetskurser och VFU-kurser. På så sätt har institutionerna ett helhetsperspektiv där ämne och profession samverkar i studenternas utbildning. Upplägg och progression i ämnet beskrivs för studenter och medarbetare i ämnesguider, som respektive ämne utarbetat. I ämnesguiderna beskrivs även hur högskolans ämne relaterar till motsvarande skolämne. Ämnesguiden presenteras för studenterna på Ämnesstudiernas dag, en introduktion till ämnesstudierna som infaller terminen innan studenterna startar sina ämnesstudier.

Till varje kurs finns en kursguide. Där beskrivs innehåll, undervisningsformer och bedömning. Kursguiden utgör den sista länken i kedjan av studieguider: programguide – ämnesguide – kursguide.

För att säkerställa att examensmålen fokuseras också i ämneskurserna uppmanas samtliga kursansvariga att relatera kursens lärandemål till programmets examensmål, som en del av kursrapporten för respektive kurs. Det sker genom att kursansvarig lärare listar vilka examensmål som behandlas i kursen.

En ämneslärarexamen i *undervisningsämnet svenska* kräver studier i två *universitetsdiscipliner*: språk- och litteraturvetenskap. Utbildningen ska omfatta undervisning i både ämneskunskap och ämnesdidaktik som svarar mot ett yrkeskunnande tillräckligt för de båda inriktningarna 7-9 och gymnasiet. Ämneskunskap och -didaktik är för svensklärarytbildningen en till stora delar integrerad helhet, i linje med ett pedagogiskt motiverat ämnesinnehåll (jfr *pedagogical content knowledge*, Shulman, 1987). På så vis stärker utbildningen i sin helhet studenten både i rollen som student och inför rollen som svensklärare. Utbildningen omfattar för 7-9-inriktningen 90 hp i ämnet där 30 utgörs av två examensarbetskurser. Motsvarande för gymnasielärestudenter är 120 hp respektive 30. Till och med hösten 2017 kunde man läsa svenska som andraämne, då med extra kurser om 30 hp istället för examensarbeten.

För att ge en översiktlig beskrivning av i vilka kurser examensmålen behandlas har två matriser konstruerats. En för UVK-kurser (som presenteras i del 1) och en för de hel- och delkurser som respektive ämnesinstitution ansvarar för: ämneskurser, examensarbetskurser och VFU-kurser. Den senare av de båda matriserna presenteras nedan.³ **Examensmålen motsvarar följande utvärderingsmål: K1 = mål 1, K3 = mål 2, F2 = mål 3, F4 = mål 4 och F5 = mål 5.**

Inriktning	Kurskoder, helkurs- och delkursrubriker	Examensmål
7-9-lärare + GY-lärare	<u>VFU-kurser</u> L911SV/LG11SV: Verksamhetsförlagd utbildning 1 (4,5 hp) L920SV/LG20SV: Verksamhetsförlagd utbildning 2 (7,5 hp) L930SV/LG30SV: Verksamhetsförlagd utbildning 3 (7,5 hp) L940SV/LG40SV: Verksamhetsförlagd utbildning 4 (10,5 hp)	F5 F4, F5 F4, F5 K1, K3, F2
	<u>Examensarbetskurser</u> L9SV2G/LGSV2G: Självständigt arbete (examensarbete) 1 (15 hp) L9SV2A/LGSV2A: Självständigt arbete (examensarbete) 2 (15 hp)	K1, K3, F2 K1, K3, F2
7-9-lärare + GY-lärare (samlästa kurser)	<u>Svenskämneskurser</u> L9SV10: Svenska 1 för lärare åk 7-9 (30 hp) 1. Delkurs 1: Språkstruktur och språkvariation (7,5 hp) 2. Delkurs 2: Text i skolans svenskämne (7,5 hp) 3. Delkurs 3: Berättelse och berättande i förändring (7,5 hp) 4. Delkurs 4: Fiktionsläsning för unga – ungas läsning (7,5 hp) L9SV21: Svenska 2 för lärare åk 7-9 (15 hp) 5. Delkurs 1: Grammatik, text och retorik i didaktisk fördjupning (7,5 hp) 6. Delkurs 2: Litterära genrer och teman (7,5 hp)	K1, K3, F2, F4, F5 K1, F4, F5
	Specifikt för 7-9-lärare L9SV35 (avc. nivå): Svenska 3 för lärare åk 7-9 (15 hp) 7. Delkurs 1: Nordiska språk i tid och rum 7,5 hp 8. Delkurs 2: Litteraturundervisning i teori och praktik (7,5 hp)	K1, F4, F5
Specifikt för GY-lärare (samläsning mellan studenter med svenska som förstaämne resp. andraämne)	LGSV30: Svenska 3 för gymnasielärare (15 hp) 9. Delkurs 1: Utveckling och uppföljning av läsförståelse (7,5 hp) 10. Delkurs 2: Planera, genomföra och bedöma litteraturundervisning i teori och praktik (7,5 hp) LGSV40: Svenska 4 för gymnasielärare (15 hp) 11. Delkurs 1: Nordiska språk i tid och rum (7,5 hp) 12. Delkurs 2: Litteraturhistoria och historisk läsning (7,5 hp)	K1, K3, F2, F4, F5 K1, F4, F5
	Specifikt för GY-lärare med svenska som förstaämne LGSV55 (avc. Nivå): Svenska 5 för gymnasielärare (15 hp) 13. Delkurs 1: Litteraturvetenskaplig och litteraturdidaktisk forskning (7,5 hp) 14. Delkurs 2: Språkvetenskaplig och svenskdidaktisk forskning (7,5 hp)	K1, K3, F2
Specifikt för GY-lärare med svenska som andraämne	LGSV50: Svenska 5 för gymnasielärare (15 hp) 15. Delkurs 1: Text och textanalys (7,5 hp) 16. Delkurs 2: Litteraturvetenskaplig temakurs (ny delkurs VT19) (7,5 hp) 17. LGSV60 Svenska 6 för gymnasielärare (15 hp. Delkurser enligt LGSV55 ovan. Samläsning med LGSV55.) 18. LGSV70: Svenska 7 för gymnasielärare (15 hp)	K1, F2, F4, F5 K1, K3, F2 K1, K3, F2, F4, F5

³ Siffrorna (1-18) före varje delkurs (VFU-kurser och examensarbeten undantagna) används senare i texten för att referera till respektive kurs i utbildningen. När vi i texten använder ordet "kurs" avser vi helkurser, t.ex. L9SV10 som i sin tur omfattar "delkurserna" 1–4. Kursen LGSV70 omtalas dock enbart som *kurs* eftersom den inte är delkursindelad alls.

De av UKÄ utvalda examensmålen kommenteras med vägledning av de kursmål i utbildningen som särskilt svarar mot UKÄ:s mål. En huvudsaklig princip för textens disposition är att kursmålen och kurserna beskrivs/värderas i den ordning de uppträder i studiegången. Målen kommenteras överlag dels för **språkvetenskap och svenskdidaktik**, dels för **litteraturvetenskap och litteraturdidaktik**. Vi vill dock framhålla en viktig princip om "komplementaritet" som innebär att vi delar gemensamma aspekter men samtidigt sätter olika mycket fokus på somliga (mer) generiska aspekter av läraruppdraget. Vår utbildning fördelas alltså visserligen tidsmässigt sett mellan två institutioner, men den är också en helhet. Allra tydligast syns "det hela svenskämnet" i de kurser där ämnet gjuts samman, dvs. i examensarbetskurser och i VFU. Att vara observant på är att GU för nuvarande alltså har en GY-variant som ges med svenska som andra ämne, som inte omfattar examensarbete i svenska, inte heller VFU i svenska.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – kunskap och förståelse

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen kunskap och förståelse i examensordningen.

Mål (K1)

1. För ämneslärarexamen med **inriktning mot arbete i årskurs 7–9** ska studenten visa sådana ämneskunskaper som krävs för yrkesutövningen, inbegripet såväl överblick över ämnesstudiernas huvudområde som fördjupade kunskaper inom vissa delar av detta område och insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete.
2. För ämneslärarexamen med **inriktning mot arbete i gymnasieskolan** ska studenten visa sådana ämneskunskaper som krävs för yrkesutövningen, inbegripet såväl brett kunnande inom ämnesstudiernas huvudområde som väsentligt fördjupade kunskaper inom vissa delar av detta område och fördjupad insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete.

Beskriv, analysera och värdera utifrån rubrikerna nedan. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel från respektive inriktning (årskurs 7-9, gymnasieskola).

Gemensamt för grundskolans årskurs 7-9 och gymnasieskolan

I delkurs 1, 2 och 5 i Svenska 1 och 2 för lärare får studenterna grundläggande perspektiv på grammatik, (nordisk) språklig variation och text – som ämnen i sig och som ämnesdidaktiska fält. För att stärka måluppfyllelsen bedrivs undervisningen med ett studentcentrerat och digitalt, interaktivt sätt, varvat med "flippat klassrum" via t.ex. korta filmer som belyser grammatiska begrepp. En annan generell styrka är att ämnesspecifik litteratur stärker våra möjligheter att mer rättvist och med stöttning för studenten examinera målen med avseende på både ämnes- och professionskunskap. I olika examinationer – såväl inlämningsuppgifter, seminarier som salstentamina – fokuseras både ämne och profession genom att studenterna ska skapa tänkta lektionsupplägg. I delkurs 1 görs det genom att studenterna reflekterar över sina upplevelser av grammatikundervisning, elevens (och sin egen) inre grammatiska kompetens i relation till kurslitteraturen, och i delkurs 2 genom att studenterna bearbetar textvetenskapliga begrepp i relation till läroplanerna och omsätter dessa i lektionsstruktur. I uppgifterna integreras kunskaper från

tidigare UVK-kurser, bland annat om bedömning och styrdokument. I delkurs 5 fördjupas delkurs 1 och 2 och utökas med ett retorikperspektiv på språk och didaktik. Området *text* fördjupas bl.a. genom att studenten själv sätts i fokus genom skrivande i process och responsgrupper. Delkursen avslutas med en konferens där studenterna i grupp presenterar tänkta lektionsserier inom de tre fälten text, grammatik eller retorik. Här får studenterna perspektiv på att både delta och undervisa i olika sorters didaktiska sammanhang. Under delkurs 1 gör studenterna även en resa med sina lärare till Schæffergården i Köpenhamn. Resan är ett viktigt inslag för att ge perspektiv på grannspråksundervisning och ge studenterna stöd i sina studier av nordiska språk. En liknande resa till Voksenåsen i Oslo genomförs i delkurs 11 för studenterna på GY-inriktningen och i delkurs 7 för studenterna på 7-9-inriktningen.

I de tre inledande litteraturvetenskapliga delkurserna (3, 4 och 6) ligger fokus särskilt på litterära genrer, litteraturvetenskapliga begrepp, litterär analys samt litteraturdidaktik. I delkurs 3 studeras berättelsens skiftande uttryck och former i olika tider och kulturer. Delkursen ger en introduktion till litteraturhistoriska perioder, men tyngdpunkten i undervisning och examinationer ligger på berättarteknisk analys och didaktisk läsning av olika typer av fiktionsberättelser (inklusive film). Förståelsen för de berättartekniska begreppen stötts bland annat genom seminarier och en workshop där studenterna får skriva och analysera egna berättelser. I delkurs 4 fördjupas kunskapen om de berättande genrerna, nu med fokus på ungdomsromaner, populära genrer och fiktion i olika medier. Här ges också en introduktion till intersektionell teori, receptionsforskning och en fördjupning om ämnesdidaktiska teorier och metoder för att bredda och fördjupa elevernas läsintresse och kunskap om litteratur och film. Det finns en tydlig progression mellan dessa båda delkurser både vad gäller kunskaper om de berättande genrerna och om litteraturdidaktiska teorier och metoder. Examinationerna väver samman dessa båda, exempelvis i en skriftlig uppgift i delkurs 4 där studenterna ska motivera valet av en viss bok för undervisning i den aktuella skolformen, analysera den och resonera kring hur de skulle vilja arbeta med den i skolan. I delkurs 5 fördjupas kunskapen om genrer och litterär analys, nu med fokus på dramatik och lyrik samt på hur genre och tema kan användas i litteraturundervisningen. I delkursen ingår bland annat författarbesök, teaterbesök och praktiska moment, där studenterna får arbeta gestaltande. Delkursen fördjupar även kunskapen om kritiska, exempelvis intersektionella perspektiv genom kurslitteratur, föreläsning och obligatoriska seminarier. Delkurs 5 hade tidigare en litteraturhistorisk inriktning, men reviderades inför HT17 som ett led i den övergripande utveckling och omstrukturering av programmets litteraturvetenskapliga delar som beskrivs närmare under "Uppföljning, åtgärder, återkoppling". Den nya varianten har givits två gånger och har uppfattats som givande och relevant av studenterna.

I utvärderingarna ser vi en generell utmaning i att hitta rätt balans i stoffmängdens bredd och djup; studenterna tycker att kurserna är bra men att de omfattar mycket. En orsak till mängden stoff i utbildningens inledande 45 poäng är att vi vill att 7-9-läroplanstudenterna ska vara ordentligt rustade för sin ämneslärarroll även om deras utbildning är något kortare.

Specifikt för grundskolans årskurs 7-9

I delkurs 1–6 får 7-9-studenterna (respektive GY-studenterna) somlig litteratur med fokus på kommande elevgrupp. Men varje inriktning sätts i fokus på sitt vis genom att 7-9-studenter (och GY-studenter) utgör en egen seminariegrupp i vilken den gemensamma litteraturen kan diskuteras dels utifrån åldersgrupp, dels utifrån respektive läroplan. På så vis, diskuteras den största delen av kurslitteraturen i relation till åldersinriktning. Slutligen ska examinationerna i planering och utvärdering av lektionsmoment/-serier utföras inriktningsspecifikt med särskilt fokus på åldersgruppens förutsättningar, läroplan och ramfaktorer överlag. På kursernas lektionsmoment är vi sedan noga med att båda läroplaner och åldersgrupper ska framhållas och exemplifieras, inte minst eftersom gymnasielärarna blir behöriga för att undervisa på grundskolans högstadium. 7-9-studenterna å sin sida behöver ha kännedom om vart deras elever är på väg i utbildningssystemet. Utöver det, arbetar vi i bland annat i delkurs 1 och 2 med autentiska texter skrivna

av elever på högstadiet (dito för GY-inriktningen) och i delkurs 4 ingår både skönlitteratur och teoretisk litteratur som är särskilt inriktad på åk 7–9.⁴

Delkurs 7 och 8, som är de sista ämneskurserna för 7–9-inriktningen före de båda avslutande examensarbetena, har hittills hållits en gång (HT14) och är under omarbetning inför HT19.⁵ Styrkan med delkurs 7 var att den gav perspektiv på norska och danska bland annat genom en studieresa till Köpenhamn. Utöver det gav kursen grundläggande perspektiv på språkhistoria. Ett utvecklingsområde för delkursen är att stärka grannspråksdidaktiken eftersom den fick för litet utrymme. I delkurs 8 fick studenterna omsätta teori i praktik bland annat genom att utifrån teorier om intertextualitet själva skriva *fanfiction* och publicera på nätet, samt orientera sig i olika läromedels litteraturförmedling och i aktuell litteraturdidaktisk forskning. Styrkan med delkurs 8 var att studenterna enligt kursvärderingarna upplevde den som anpassad till deras kommande arbete som svensklärare.

Delkurserna 7–8 kommer att revideras innan de ges HT19. I denna revision planerar vi att låta delar av gymnasielärarnas delkurser 9 och 10 ingå. En särskild arbetsgrupp med lärare från delkurserna 7, 8, 9 och 10 samt studierektorerna från språk och litteratur kommer att arbeta med detta under våren 2019. Gruppens arbete kan återkopplas i samband med vårens lärosätessamtal.

Specifikt för gymnasieskolan

I delkurs 9 fördjupas ämnesområdet läsning i skolsammanhang med kritiska, digitala och bedömningsperspektiv på literacy. Delkursens styrka är att den omfattar ett särskilt metodorienterat innehåll via dels läsning ur ett genrepedagogiskt perspektiv (*reading to learn*), dels texter om s.k. lässtrategier. Delkursen knyts ytterligare tätt till yrkesrollen genom att Skolverkets satsning *Läslifvet* och dess texter används för tillägnande och kritisk reflektion. Ytterligare en styrka är gästföreläsare som ger perspektiv på läs- och skrivforskning. Delkurs 11 fördjupar perspektiven på grannspråk. För att vidga det nordiska perspektivet gör vi en resa till Norge (Voksenåsen) nu med stärkt fokus på grannspråksdidaktik. Vi anlägger ett samnordiskt, kontrastivt perspektiv på både språkhistoria och språknormeringsfrågor av olika slag och nivåer. Delkursens utvecklingsområde ligger inom ramen för redan nämnda stofffrängsel.

Delkurserna 10 och 12 har reviderats inför HT18 och VT19. De har ännu inte givits i sina nya former, varför de endast presenteras kortfattat. I delkurs 10 fördjupas de litteraturdidaktiska perspektiv som introducerats i tidigare kurser. Bland annat behandlas uppgiftskulturer, läromedelsanalyser, metodiska förhållningssätt och bedömning av litterär analys. Studenterna omsätter kunskaperna om litteratur och litteraturdidaktik genom att med teoretisk förankring planera ett större litteraturmoment i svenskundervisningen. Innehållet med läromedelsstudier och planering av ett moment har flyttats från där det tidigare låg i delkurs 12, givits en tydligare teoretisk förankring och fokus på bedömning. Delkurs 12 bygger vidare på den litteraturhistoriska introduktion som gavs i delkurs 3, och har i sin nya tappning ett fokus på framför allt den västerländska litteraturens historia från antiken till modernismen, litteraturhistorieskrivning, kanonbildning och undervisning om äldre litteratur i gymnasieskolan. Med detta utvecklingsarbete har inslagen om lyrik, dramatik, litteraturhistoria och litterär analys stärkts i utbildningen, och litteraturdidaktiken har genomgående tydligare integrerats.

Delkurserna 13-14 är sammantagna att betrakta som en ämnesspecifik metodkurs inför examensarbete 2. De båda delkurserna "simulerar" forskningsprocessens olika delar och mynnar ut i att studenten skriver två tentativa texter, en med litteraturvetenskaplig/litteraturdidaktisk inriktning och en med språkvetenskaplig/svenskämnesdidaktisk inriktning, om ett realistiskt, genomförbart eget forskningsprojekt. Delkurserna utökar samtidigt studentens ämneskunskaper inom ramen för olika teman som t.ex. *Grammatisk analys av skolans texter*, *Språkdidaktisk intervention*, *Litteraturdidaktik med*

---

⁴ Detta gäller för samtliga kommande målrubriker.

⁵ 7–9-läroutbildningen med svenska som huvudämne antog studenter endast 2011 varefter ett uppehåll till höstintagningen 2016 gjordes. Delkurserna 7 och 8 har alltså givits endast en gång, dvs. för antagningsomgången HT11.

inriktning på läsning, Ungdomars fritidsläsning och Konvergenskulturer. Styrkan med dessa båda delkurser är således att de förbereder för både forskning och forskningsförankring av undervisningen.

Delkurs 15 är en fördjupning om skrivande i skolan. I den står grammatik, retorik och text i skrift och tal i fokus. Delkurs 16 har tidigare haft ett fokus på litterära klassiker från antiken till i dag och receptionen av äldre litteratur i gymnasieskolan. Delkursen har kompenserat för att det inte funnits så mycket litteraturhistoriskt inriktade litteraturkurser i utbildningen. I och med att den föregående delkurs 12 (från och med VT19) blir inriktad på litteraturhistoria, vilket ger detta kursinnehåll till samtliga och inte endast till de få andraämnesstudenterna, revideras denna delkurs till att bli en litteraturvetenskaplig temakurs. Kurs 17 har många gemensamma nämnare med delkurserna 13–14. Till att börja med samläses kurs 17 med delkurs 13–14, men med viss justering i kursplan och kursuppläggning.⁶ Studenterna har i kurs 17 också en "egen" lärare (utöver lärarna i delkurs 13 och 14) som de sedan träffar igen i kurs 18. På så sätt säkerställs en länk mellan kurs 17, som är metod- och forskningsorienterad, och kurs 18 som omfattar ett didaktiskt utvecklingsprojekt i samarbete med en handledare på en gymnasieskola. Andraämnesstudenterna får på så vis även de en metodkurs men anpassad till att genomföra ett dokumenterat utvecklingsprojekt. Med andra ord blir det i kurserna 17–18 tydligt för studenterna hur s.k. beprövad erfarenhet skapas och delas kollegialt bland verksamma lärare.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – kunskap och förståelse

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen kunskap och förståelse i examensordningen.

Mål (K3)

2. *Visa fördjupad kunskap om vetenskapsteori samt kvalitativa och kvantitativa forskningsmetoder, och visa kunskap om relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet och dess betydelse för yrkesutövningen.*

Beskriv, analysera och värdera utifrån rubrikerna nedan. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel från respektive inriktning (årskurs 7-9, gymnasieskola). Om detta redogörs för i del 1 gör en hänvisning.

Gemensamt för grundskolans årskurs 7-9 och gymnasieskolan

Mål 2 är tydligt framskrivet såväl i de båda examensarbetskurserna som i de båda UVK-kurserna inom temaområdet "Vetenskapsteori och forskningsmetodik, utvärdering och utvecklingsarbete". En utmaning för vår utbildning är att få olika typer av kurser att hänga samman. Framförallt gäller detta för UVK-kurser och kurser som ämnesinstitutionerna ansvarar för. När det gäller mål 2 har vi därför försökt knyta de båda kärnkurserna K50G och K81A till varsitt av de båda examensarbetena. Konkret innebär det att K50G bland annat har undervisning om forskningsöversikten som genre, och att K81A har undervisning om vetenskapliga metoder, användning av data, tolkning av resultat samt forskningsetiska frågor.

---

⁶ N.b.: Kurs 17 omfattar således 15 hp och kurs 13–14 omfattar 7,5 hp vardera. Därmed går samläsningen "jämnt upp".

I kurserna i svenska fokuseras vetenskaplig metod på beroende på i vilken nivå i utbildningen studenten befinner sig. Examinande seminarier, som behandlar olika forskningsstudier, omfattar i princip alltid frågor på metanivå, dvs. frågor om hur studierna är genomförda och presenterade samt om vilka resultat olika metoder kan ge.

Som exempel från de tidiga kurserna kan nämnas att vi läser metastudier om skrivkompetens i delkurs 2, men också mer snäva studier med antingen kvantitativ eller kvalitativ metod i fokus. Men redan i delkurs 1 introduceras begrepp som vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet t.ex. genom boken *Forskning för klassrummet*. I delkurs 2 bearbetas begreppen på djupet i två seminarier: *Svenskämnet, text och elevernas skrivande* och *Undervisning om texter utifrån textanalytiska redskap för läs- och skrivdidaktiska syften*. Därefter knyts detta till examinationer av studenternas planering av olika lektionsupplägg. I delkurserna 3 och 4 ges explicit undervisning om, och träning i att läsa vetenskapliga artiklar. I de delkurserna ges även en introduktion till litteraturvetenskaplig, litteraturdidaktisk och intersektionell teori och studenterna får prova på att använda metoder för textanalys och planering av undervisning förankrade i några av dessa teorier.

Specifikt för grundskolans årskurs 7-9

I delkurserna 7 och 8 pågår som nämnt ovan ett utvecklingsarbete. I tidigare kursplaner stod inte K3 i fokus mer än indirekt.

Specifikt för gymnasieskolan

På den här nivån djupfokuseras i högre utsträckning forskningsfälten och deras relation till metodik och didaktik. I delkurs 9 är det forskningsfältet framför allt *literacy*. Frågeställningarna riktas in på vetenskapsteoretiska aspekter vilket stärker studenternas kritiska blick och vetenskapliga förhållnings- och tillvägagångssätt. Delkursen visar tydligt hur vi jobbar med att forskning, didaktik, ämnesinnehåll och metod(ik) ska sammanstråla. I delkurs 10 läggs tonvikt på teoridelen av målet. I kursmålet formuleras detta som "visa kunskap om och kritiskt diskutera forskning om skönlitteratur, skönlitteraturläsning och läromedel i förhållande till svenskämnet". Målet examineras genom att studenterna här får planera ett större litteraturmoment, som ska vara förankrat i forskning och teori med relevans för svenskämnet. Uppgiften är flyttad från en tidigare delkurs och i denna nya form har den teoretiska förankringen givits en större tyngt och grundas tydligare i undervisning och teoretisk litteratur.

Delkurserna 13–14 är de ämneskurser som vid sidan av examensarbetskurserna ligger mest i linje med det här målet (och kommande F2) eftersom de fokuserar *ämnesspecifika* vetenskapsteoretiska och metodologiska traditioner. Studenterna stöttas i sitt arbete av erfarna forskare och lärare som tematiserar olika forskningsfält med särskilt fokus på teori, metod och frågeställningar. Utöver det får de göra egna vägval gällande forskningsprocessens olika komponenter och slutligen presentera och diskutera detta. Ytterligare en styrka är att slutredovisningen som görs – i både språk *och* litteratur – ska gå att använda för kommande examensarbete 2 – inom ramen för antingen språk *eller* litteratur (eller som integrerat projekt de båda fälten emellan).

I kurs 17 förbereds andraämnesstudenterna för att på vetenskaplig grund genomföra ett skolutvecklingsprojekt. Projektet – ett av två som studenten skissat på – genomförs sedan inom ramen för kurs 18 (på en gymnasieskola). Kurserna 17–18 är på så vis en sammantaget stark, tydligt yrkesinriktad insats för studentens förmåga att undervisa på vetenskaplig grund, och för att bli en forskande lärare.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen färdighet och förmåga i examensordningen.

Mål (F2)

3. *Visa fördjupad förmåga att kritiskt och självständigt tillvarata, systematisera och reflektera över egna och andras erfarenheter samt relevanta forskningsresultat för att därigenom bidra till utvecklingen av yrkesverksamheten och kunskapsutvecklingen inom ämnen, ämnesområden och ämnesdidaktik.*

Beskriv, analysera och värdera utifrån rubrikerna nedan. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel från respektive inriktning (årskurs 7-9, gymnasieskola). Om detta redogörs för i del 1 gör en hänvisning.

Gemensamt för grundskolans årskurs 7-9 och gymnasieskolan

Mål 3 behandlas på ett mer generellt utbildningsvetenskapligt plan i kärnkurserna K41G, K50G och K81A, och på ett ämnesdidaktiskt plan, framförallt i examensarbetskurserna men även i VFU4. De examensarbeten som skrivs på programmet, såväl på grundläggande som på avancerad nivå, förväntas utgå från frågeställningar som är knutna till ett ämnesdidaktiskt eller utbildningsvetenskapligt forskningsfält. Det är viktigt att ämneslärarprogrammets studenter kan använda ämnets teoretiska verktyg och metoder för att beforska skolan. Att hitta denna ingång i de självständiga arbetena har krävt en omställning på ämnesinstitutionerna från ett mer strikt ämnesfokus till ett ämnesdidaktiskt fokus.

Svenskläroverutbildningen integrerar didaktik och ämneskunskap och därför är yrkesutövningen ständigt men inte jäm(n)t närvarande. Studenterna ska lära sig det stoff som de sedan ska lära ut (och bedöma) vilket de i sin tur ska lära sig olika metoder för att göra.

Tidigt får studenterna forskningsbaserade exempel på hur grammatik kan förstås. De tränas också i eget skrivande i skrivprocess som inbegriper responsgivande och -tagande. I examinerande moment ska de sedan visa att de förstått hur dessa skrivdidaktiska modeller kan tillämpas i deras eget klassrum. De tränas medvetet i att även referera forskning – både skriftligt och muntligt – vilket ökar deras möjligheter att nå det här målet. En styrka utöver de redan nämnda är att examinationerna ställer explicita krav på att använda sig av forskningsresultat i planeringen och utvecklingen av undervisningen. Ett exempel på sådan examination är den lektionsserie om antingen grammatik, text eller retorik som studenterna planerar (i delkurs 5) i förhållande till litteraturen i delkurserna 1, 2 och 5. Ett annat exempel på sådan examination är ett litteratursamtal som studenterna får planera och genomföra under delkurs 4. För uppgiften läser studenterna teori och forskning om litteratursamtal och det ingår att skriftligt sammanfatta hur samtalet planerats och inspirerats av de teorier och den forskning som studerats. Under examinationen följs litteratursamtalen upp med gemensam muntlig reflektion över det samtal som genomförts. Ett utvecklingsområde är att etablera kontakt med verksamma lärare och låta dem ta mer plats inom ramen för utbildningens första 45 ämnespoäng. På så vis kunde man ytterligare möta målet om "andras erfarenheter". En utmaning för programmet i sin helhet är hur studenternas erfarenheter från VFU-kurserna kan kopplas mer explicit till både UVK-kurser och ämneskurser.

Utöver det som ämneskurserna omfattar examineras målet särskilt i utbildningens båda **examensarbetskurser**. Progressionen mellan dessa båda arbeten finns inskriven i ramkursplaner som är gemensamma för programmets alla ämnen. Respektive ämne har därtill ett visst mått av friutrymme för anpassning. I utbildningen sker således en kontinuerlig förberedelse för att studenterna ska bekanta sig med forskningstexter och öka sin genreförtroget. Studenterna får även kursinslag kring informationssökning, bland annat i samverkan med UB (Universitetsbiblioteket) samt läsning av äldre examensarbeten och hela eller delar av avhandlingar. Undervisning och handledning fokuserar sedan på både skrivprocessen och innehållet. En utmaning med examensarbetskurserna är att såväl inom som mellan ämnesinstitutioner etablera en samsyn om akademiskt skrivande samt om handledning och bedömning. I detta arbete fungerar de programgemensamma bedömningskriterierna och ÄLP:s praxis för examination av självständiga arbeten som viktiga resurser.

I utbildningen kring examensarbeten ingår ett extra inslag av ämnesspecifik teori och metod både inom språk teori och inom litteraturteori utöver den som ingår i UVK.

Specifikt för grundskolans årskurs 7-9

Specifikt för gymnasieskolan

I delkurs 9–12 tränas studenten mer systematiskt i sammanställande, reflektion och kritisk betraktelse över vad forskare och andra kommit fram till. Här ligger våra ämneskursmål mycket nära det slutliga examensmålets formulering. Forskningsartiklar, böcker och "Läsflyftstexter" läses i syfte att skriftligt och muntligt sammanfatta och kritiskt reflektera över hur och vad andra gjort, vad de kommit fram till och hur studenten därefter själv vill utveckla sin undervisning. Delkurserna riktas ytterligare in mot det här målet i olika didaktiska examinationer. I dem förenas ämnesstoff med metodik och didaktik, som t.ex. här (delkurs 11): "Uppgiften är att planera och presentera en lektionsserie inom något av ämnena språkhistoria, grannspråk eller språkvård/språkpolitik. Vilket ämnesinnehåll ni får kommer att lottas vid introduktionen. När ni vet ert innehåll ska ni förhålla er till läroplanen och svenskämnets centrala innehåll." Studentens möjlighet att nå målen stärks ytterligare genom aktuella forskningsperspektiv på exempelvis multimodalitet och läromedel. I delkurs 10 fördjupar studenten de förmågor som står i fokus för examensmålet genom den examinationsuppgift som utgörs av att planera ett större litteraturmoment i svenskundervisningen med teoretisk förankring. I denna uppgift omsätts exempelvis forskning om läromedel och bedömning i litteraturämnet i en praktisk planering. Även förmågan att reflektera över egna och andras erfarenheter examineras i någon mån genom den skriftliga självreflektion och muntliga respons på övriga studenters upplägg som ingår i uppgiften. Förmågan tränas vidare i den efterföljande litteraturhistoriska delkursen, där didaktik kring undervisningen om litteraturhistoria och äldre litteratur står i fokus. I delkurs 13 och 14 läser studenterna framför allt "primärkällor", dvs. forskningslitteratur. Den omsätts sedan i egna sammanfattningar och reflektioner. Ett uttalat syfte är att förbereda för examensarbete 2 som ska omfatta empiriska undersökningar. Studenterna ges en gemensam introduktion till svenskämnets båda huvudfält – litteratur och språk – samt till didaktiska perspektiv inom respektive fält. Delkurserna fördjupar studentens kunskaper inom *grammatik, interaktion, etnografiska studier, studier av skrivande, interventionsstudier, studier av skol- och fritidsläsning av skönlitteratur, litteratursamtal, begreppsutveckling, läromedelsstudier* etc. Slutexaminationen går ut på att "kritiskt och konstruktivt läsa ett examensarbete [...] presentera det samt formulera några kritiska frågor som skulle ha passat att ställa till författaren vid oppositionstillfället." (Citat ur Kursguide.) Utöver detta ska studenten skriva ett uppsats-PM och presentera det. När studentens PM är inlämnat får hen opponera på en annan student med fokus på framför allt genomförbarhet och ämnesförankrad vetenskaplighet. Delkurserna examineras genom att studenten "skriver ett substantiellt, självständigt och kvalitativt uppsats-PM" och "beskriver ett intressant ämne, presenterar ett genomförbart syfte, ställer frågor som är forskningsbara och forskningsvärda, redovisar relevant teori, avgränsar skarpa analysbegrepp, ger en inledande bild av forskningsområdet samt redovisar dina källor."

Andraämnesstudenterna fortsätter i delkurs 15 med det text- och skrivdidaktiska forskningsfältet ur både bredd- och djupperspektiv, diskutera detta på tematiserande seminarier – genre, textbindning, etnografi,

språkvärdering etc. –, och utifrån dessa teman skriva ett reflekterande och analytiskt paper. Utöver det ska studenten förklara och diskutera texten i relation till skolämnet svenska. Delkurs 16 är en ny litteraturvetenskaplig temakurs som ges för första gången VT19. Även här ska studenterna reflektera över temaområdets relevans för gymnasieskolan. Exakt hur detta realiserats kommer att variera från termin till termin. Därefter fortsätter andraämnesstudenterna med kurs 17 som är likvärdig med ovan kommenterade kurserna 13 och 14 med den skillnaden att andraämnesstudenterna fokuserar på bearbetning av forskningsfältet i relation till att göra ett utvecklingsprojekt på en gymnasieskola. I kurs 18 genomförs detta projekt varvat med ett antal högskoleförlagda seminarier som bearbetar studenternas erfarenheter av projektets fortskridande. Projektet skapas, utvärderas och examineras således både formativt och summativt vilket är en stor fördel med denna mycket praxisnära kurs.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen färdighet och förmåga i examensordningen.

Mål (F4)

- 4. Visa förmåga att tillämpa sådan didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande inom det eller de ämnen som utbildningen avser och för den verksamhet i övrigt som utbildningen avser.*

Beskriv, analysera och värdera utifrån rubrikerna nedan. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel från respektive inriktning (årskurs 7-9, gymnasieskola). Om detta redogörs för i del 1 gör en hänvisning.

Gemensamt för grundskolans årskurs 7-9 och gymnasieskolan

Förmågan att tillämpa didaktik, ämnesdidaktik och metodik får studenterna möjlighet att utveckla framförallt under sina fyra VFU-kurser. VFU-kurserna har en tydlig progression som vi på programmet beskriver som undersökande VFU, genomförande VFU och syntetiserande VFU. Även ämneskurserna innehåller övningar och examinationer där studenterna ges möjlighet att använda sitt didaktiska och ämnesdidaktiska kunnande, till exempel i samband med att de konstruerar och simulerar undervisningsupplägg och gör lektionsplaneringar. Inom ramen för kärnkurser förs också allmänna didaktiska resonemang om bland annat konstruktiv länkning och bedömning samt om hur undervisningen kan möta elevers skilda behov.

En första generell styrka med svensklärarutbildningen är att i samtliga delkurser och kurser (1–18) står läroplanskrav och -begrepp i fokus och vilken organisation för undervisningen studenterna behöver ha för att utföra sitt uppdrag, och som redan framgått är alltså ämnesdidaktiken integrerad i ämnesstudierna. Det finns också genomgående metodikinslag som ibland är examinerande, ibland ges i workshopform. Studenterna får här träna på metoder för exempelvis responsgruppsamtal, skrivundervisning, litteratursamtal, föreställningsanalys och olika sätt att ge skönlitteraturen "kropp" i klassrummet. De metodiska inslagen har stärkts successivt sedan utbildningen startades, och förbereder nu studenterna väl

för både VFU-kurser och framtida arbetsliv. Studenterna lyfter särskilt fram dessa inslag som givande i kursvärderingar. Ett utvecklingsområde i relation till metodworkshoppar av detta slag är att få fler studenter att delta, eftersom sådana moment många gånger inte är obligatoriska. Vi beskriver dessa workshoppar framförallt här under F4 och låter F5 till största del handla om VFU-kurserna. Det är dock naturligt att vi kommenterar VFU-kurserna under både F4 och F5.⁷ Skolans kurs- och ämnesplaner ingår alltid som kurslitteratur och de lektionsplaner studenterna tränas i att göra och delvis examineras genom ska alltid förankras i dessa. Undervisningsperspektivet stärks konkret i olika "omsättningsmoment" där det handlar om att planera och reflektera över faktiska undervisningsalternativ gällande såväl metoder som innehåll, och således *omsätta* det de själva lärt sig till något som ska läras ut till andra med en viss metod.

Detta görs (för språkdelen av svenskämnet) i progression med början i ett grammatikdidaktiskt moment (delkurs 1), ett skrivdidaktiskt moment (delkurs 2) och i ett större lektionsplaneringsmoment där studenten planerar undervisning inom ramen för antingen retorik, grammatik eller text (delkurs 5). Lärarna reflekterar i kursrapporten över kursernas balans mellan ämne och didaktik: "Förslaget är att bestämma sig för vad för slags kurs det är. Handlar den om skrivande så är det ett så stort område att max ytterligare ett ämnesinnehåll får plats. Det innebär att didaktik och bedömning av antingen retorik eller grammatik behöver få utrymme i samband med att det ändå undervisas om detta i 10-kursen [delkurs 1 och 2]." Reflektionen har lett till att kursen omarbetats till hösten 2018 och getts med gott resultat. En student ur den senaste omgången belyser att kursen fortfarande är omfattande men att det ändå knyts ihop väl till slut: "Kursen kändes väldigt spretig. Det behandlade grammatik, skrivande och retorik. Det gjorde att det ibland kändes ganska så rörigt... Men när kursen lästs klart tycker jag att de tre delarna kändes väl integrerade i varandra och att det fanns ett syfte till varför de behandlades under samma kurs." Det i sin tur ger anledning att utöka/utveckla informationsflödet om delkursens upplägg och omfattning.

I delkurs 3 och 4 får studenten särskilt träna sig i att göra den förberedande didaktiska läsning som utgör det första litteraturdidaktiska stadiet i planeringen av undervisning. I en av examinationsuppgifterna för delkurs 3 formuleras detta på följande sätt: "Gör en didaktisk läsning av någon fiktionsberättelse du mött på kursen (...) Lyft fram berättelsens drivande fråga eller problem och behandla ett par intressanta aspekter av dess (historiska) allmänna och litterära repertoarer. Vilka möjligheter och svårigheter medför berättelsen i förhållande till styrdokument, dina kommande elever på högstadiet resp. gymnasiet och de litteraturdidaktiska perspektiv du mött på föreläsningar och i kurslitteraturen?" I delkurs 6 ingår planeringen av ett mindre tematiskt undervisningsprojekt där texter ur olika genrer med samma tema ska presenteras med utgångspunkt i en didaktisk läsning. Denna examinationsuppgift fokuserar förmågan att välja relevant tema och litteratur, men omfattar inte planeringen av ett helt undervisningsupplägg, vilket kommer i delkurs 10 för gymnasieinriktningen och är planerat att ingå i den omarbetade delkurs 8 för åk 7–9-inriktningen.

VFU-kurserna har som mål att fokusera F4 och F5 men med en tydlig förankring i HFU, t.ex. K1, K3 och F2. VFU-kursernas roll är också att skapa länkar mellan HFU och VFU i examinationsuppgifter, samtal och reflektioner. Huruvida studenten har uppnått F4 examineras genom VFU-handledarens observationer, VFU-kurslärarens besök samt samtalen om studentens didaktiska val och genomförande. I **VFU2**⁸ är det lärprocesser och undervisning som är i fokus både i besöken, samtalen, praxisseminariet och en skriftlig rapport med mikroetnografier och analyser. Studenterna ska få flera möjligheter att tillämpa ämnesdidaktik och metodik från både ämneskurser och UVK-kurser. Kursen har arbetats om flertalet gånger, eftersom det varit för många HFU-uppgifter, men är nu i balans och studenterna får tillräckligt med tid att fokusera det faktiska genomförandet av undervisning. I **VFU3** fördjupas temat om lärandeprocesser genom att pedagogiskt ledarskap och bedömning, såväl i formativt som i summativt

---

⁷ Med vår modell att integrera didaktik och ämnesdidaktik i princip i alla våra ämneskurser med hjälp av metatext och metadiskussioner (om hur och varför) kring det vi behandlar i kurserna förbereds studenterna inför de kurser som främst svarar mot målet F4 men också F5 (se nedan), dvs. VFU-kurserna 2-4.

⁸ **VFU1** kommenteras inte eftersom den inte i någon större utsträckning är ämnesanknuten utan infaller före ämnesstudierna.

syfte, tillkommer som teman. Detta hänger tätt samman med det som även examensmål F5 täcker. I VFU4 har studenterna fler veckor på sin skola vilket ger större möjligheter för dem att ta ansvar för hela kedjan planering, genomförande och utvärdering, som i sin tur säkerställer examinationen av målet F4 fullt ut. På kursen har vi två praxisseminarier för att både kunna skapa ett formativt sammanhang för den pågående processens räkning, och ett mer summerande sammanhang som blickar fram mot yrkeslivet.

Specifikt för grundskolans årskurs 7-9

Delkurserna 7–8 har bara hållits en gång hittills (HT14) och är under omarbetning inför HT19.

Specifikt för gymnasieskolan

Det sätt att öva förmågan att planera och genomföra undervisning, som introducerats i de första tre språkvetenskapliga delkurserna (1, 2 och 5), fortsätter nu i delkurserna 9 och 11 fast med annat stoff. I princip har vi samma grundupplägg men kraven på redovisningar och kritisk reflektion över de didaktiska vägvalen ökas. Ett exempel är hur delkurs 9 omfattar en heldagskonferens under rubriken "Att presentera Läslýftet". I den ges studenterna möjlighet att dels presentera och kritiskt reflektera över varsin s.k. modul i *Läslýftet*, dels diskutera modulens forskningsanknytning och ämnesinnehåll. Det går nu att säga att de senare kurserna i högre grad befäster examensmålets skrivning om studentens förmåga att (tentativt) genomföra undervisning. Dels eftersom kurserna nu omfattar en högre grad av kollektiv kritisk reflektion, dels eftersom de siktar på förändring, förbättring av egna didaktiska, (ämnes)grundmurade ställningstaganden.

I delkurs 10 får studenterna omsätta de förmågor att göra didaktiska läsningar och välja litteratur och tema med förankring i styrdokument som tränats i tidigare delkurser i ett större teoretiskt förankrat litteraturmoment. I examinationsuppgifterna som är knutna till detta ingår även att skriva en självreflektion och att ge respons på de övriga studenternas planeringar, vilket examinerar förmågan att utvärdera undervisning, om än enbart på ett teoretiskt plan.

Terminen före VFU4 har studenterna läst litteraturvetenskaplig och språkvetenskaplig ämnesdidaktisk teori och metod som svarar mot K3 och F2 men som också blickar mot VFU4. Detta för att studenterna ska kunna bygga en forskningsdesign som går att använda/pröva under VFU4. I tidigare beskrivningar har det framgått att fördjupningskurserna för andraämnesstudenterna är helt fokuserade på arbetet som undervisande svensklärare. Dock intensifieras det reflekterande och kritiskt systematiskt granskande arbetet nu eftersom de tillsammans först fördjupar sina kunskaper (delkurs 15–16), och sedan praktiskt taget bedriver aktionsforskning i kurserna 17–18.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen färdighet och förmåga i examensordningen.

Mål (F5)

5. *Visa förmåga att självständigt och tillsammans med andra planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning och den pedagogiska verksamheten i övrigt i syfte att på bästa sätt stimulera varje elevs lärande och utveckling.*

Beskriv, analysera och värdera utifrån rubrikerna nedan. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel från respektive inriktning (årskurs 7-9, gymnasieskola). Om detta redogörs för i del 1 gör en hänvisning.

Gemensamt för grundskolans årskurs 7-9 och gymnasieskolan

Mål 5 hanteras framförallt i de fyra VFU-kurserna. När det gäller studentens förmåga att självständigt och tillsammans med andra planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning synliggörs progressionen tydligt i ramkursplanerna. Till exempel förväntas studenten i VFU1 kunna planera, genomföra och utvärdera pedagogiska aktiviteter med stöd av sin VFU-handledare, i VFU2 i dialog med sin VFU-handledare och i VFU3 såväl kollegialt som självständigt. Målet kan även behandlas i andra kurser, till exempel i uppgifter där studenterna planerar undervisningsupplägg.

Reflektion och diskussion kring hur ämneskunskaper kan packas upp i undervisning, dvs. hur olika elever och elevgrupper bäst kan motiveras och tas närmare begreppsvärldar, utveckla färdigheter och förståelse är utgångspunkter för att göra didaktiska val under VFU-perioderna. Detta är något som vi ser att vår integrerade modell inbjuder till för både lärare och studenter. Studenterna har exempelvis redan inför VFU2 fått arbeta med lektionsupplägg i retorik, grammatik och skrivande samt fått planera och genomföra litteratursamtal. Workshoppar, kamratrespons i skrivprocessen, seminarier och presentationer är former som såväl fungerar som lärande av ämnena i sig, som för lärande och tillämpning av undervisning som modell och metod. Härigenom stärks länken mellan ämneskurser och VFU-kurser. För studenterna på gymnasieinriktningen sker dessutom en progression i fråga om ämnesdidaktik och metoder inför VFU3, då de har ytterligare 30 hp med sig in i kursen.⁹ När det gäller studenterna som läser på 7-9-inriktningen, återstår endast 15 hp inför VFU4.) Studenterna får många tillfällen, t.ex. på praxisseminarierna, att diskutera planering, genomförande och utvärdering och har därmed som vi ser det, goda möjligheter att enskilt och tillsammans med VFU-handledare utveckla förmågor som svarar mot F5. Liksom det som beskrivits under F4, examineras F5 återkommande – främst i de VFU-kurser där besök med trepartssamtal genomförs. I praxisseminarier och skriftliga reflektionsuppgifter synliggörs även studenternas resonemang om didaktiska val.

Specifikt för grundskolans årskurs 7-9

Specifikt för gymnasieskolan

---

⁹ Då bedömning behandlas i VFU3 får även mål K3 och F2 utrymme eftersom vi reflekterar över förmågan att arbeta med att konstruera metoder för insamling av bedömningsunderlag. GY-lärostudenterna ska under denna kurs bestämma uppsatsämne för examensarbete 1 där de skriver en forskningsöversikt med framträdande teman. Studenterna uppmanas att diskutera olika praxisnära frågor med sin VFU-handledare.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – värderingsförmåga och förhållningssätt

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen värderingsförmåga och förhållningssätt i examensordningen.

Mål (V3)

6. Enligt UKÄ:s rekommendationer beskriver lärosätet måluppfyllelsen för det utvalda examensmålet i självvärderingens del 1.

Gemensamt för grundskolans årskurs 7-9 och gymnasieskolan

Specifikt för grundskolans årskurs 7-9

Specifikt för gymnasieskolan

Utformning, genomförande och resultat

Jämställdhet

Bedömningsgrund:

Ett jämställdhetsperspektiv beaktas, kommuniceras och förankras i utbildningens innehåll, utformning och genomförande.

Redogör för hur det säkerställs att studenterna uppnår den del av examensordningens mål som gäller jämställdhet, dvs. visa förmåga att beakta, kommunicera och förankra ett jämställdhetsperspektiv i den pedagogiska verksamheten. Beskriv, analysera och värdera utifrån rubrikerna nedan. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel från respektive inriktning (årskurs 7-9, gymnasieskola).

Gemensamt för grundskolans årskurs 7-9 och gymnasieskolan

Likabehandlingsarbetet vid institutionerna ses som en viktig förutsättning för att utbildnings- och forskningsmiljön ska präglas av kreativitet, hög kvalitet, hållbara rekryteringar och fungerande samverkan över ämnes- och fakultetsgränser samt i förhållande till det omgivande samhället.

LIR har under 2016-2018 varit en av sju pilotinstitutioner vid Göteborgs universitet som arbetat med jämställdhetsintegrering (inom ramen för *JiHU, jämställdhetsintegrering vid högskolor och universitet*). Under detta arbetes inventeringsfas tittade vi på vissa parametrar som är kopplade till ämnesläraryrket: dels identifierade vi på vilka sätt vi kan låta de olika utbildningarna på institutionen lära av varandra, dels genomfördes ett antal statistiska undersökningar, exempelvis angående våra studenters arbetsmiljö. Arbetet med jämställdhetsintegrering har resulterat i att

institutionen har ett integrerat likabehandlingsperspektiv i verksamhetsplanen för 2018–2020, som ligger till grund för det systematiska arbetet (Dnr: V 2017/871). Där betonas att målsättning för likabehandlingsarbetet är att främja en socialt hållbar miljö. Verksamhetsplanen slår även fast att arbetet med likabehandling och jämställdhetsfrågor har hög prioritet, och ska integreras i verksamheten, samt att institutionen proaktivt kommer att arbeta för att skapa ett mer jämställt kollegium. Liknande mål lyfts fram i handlingsplanen för likabehandling och jämställdhet vid institutionen för svenska språket (Dnr: V 2016/239). För kurserna i svenska inom ÄLP har vi särskilt strävat efter att bemanna alla kurser med både kvinnor och män, samt efter jämställdhet vad gäller såväl kurslitteratur som kursinnehåll.

I litteraturdelen av våra kurser skärps studenternas blick för jämställdhetsfrågor och undervisning om dem genom ett urval av skönlitteratur. Litteraturlistorna innehåller nu i det närmaste lika många verk av kvinnliga och manliga författare. Vi väljer också skönlitteratur som i sig ställer dessa frågor på sin spets. Som analysredskap för jämställdhetsfrågor ges studenterna ett intersektionellt perspektiv. Detta introduceras med teoretiska texter och en föreläsning i delkurs 4, som följs upp med ett obligatoriskt seminarium där skönlitteratur som ingår i kursen diskuteras. Det kritiska perspektivet återkommer i progression i delkurs 6, där även exempelvis postkolonial teori introduceras. Att undervisningen om kritiska perspektiv fått genomslag visar det faktum att majoriteten av de teman och den litteratur som studenterna valt för den ena av kursens examinationsuppgifter HT18 hade sin utgångspunkt i normkritisk teori. Studenterna får också ett sociolingvistiskt perspektiv på språklig variation på olika sätt kurserna igenom. Bland annat i och med språklabbar som utförs genom sökningar i Språkbankens olika korpusar på texter skrivna av män och/eller kvinnor, om språkbruk och om hur män och kvinnor språkliggör varandra i skönlitterär text (t.ex. ur Litteraturbanken), bloggtext och i chat-forum som t.ex. Flashback. Fler perspektiv på jämlikhet får studenterna via de kurser som tar upp kompensatorisk och explicit språkundervisning som syftar till att stötta elever med olika socioekonomiskt kapital; här för vi alltså in ett synsätt på hållbar utveckling som jämlikhet avseende literacy. Ett exempel på det är undervisning i och om den s.k. genrepedagogiken.

I VFU-kurserna sätts frågor om olika aspekter av likabehandling i direkt fokus. Inför besöken av examinerande lärare ska studenterna skicka en planering som beskriver lektionens upplägg. En punkt i instruktionen rör anpassningar: "Hur anpassar du innehållet och genomförandet till gruppen som helhet och till de olika individerna?" Vi fokuserar likabehandling i både undervisning och examination. Studenterna ska också formulera frågor inför ett praxisseminarium om t.ex. grupsammansättning och talutrymme mellan flickor och pojkar. Studenterna tar bland annat upp följande i sina planeringar: 1) "En elev följer en anpassad studiegång och kommer att arbeta enskilt med eget material. Resten av klassen arbetar i grupper som jag sammanställt med hjälp av min VFU-handledare, och har formats med avsikten att alla i gruppen ska få ut så mycket av ett samarbete som möjligt. [...]" 2) "9C är en klass med 22 killar och tre tjejer. Många går fotbollsprofil. Det tycks påverka stämningen som lätt blir "macho" och hierarkisk. [...]"

I anslutning till det mediala fokus som uppstod om könsdiskriminering och sexuella trakasserier i samband med #metoo hösten 2017 genomförde programmet en anonym studentenkät om likabehandling och diskriminering inom Ämneslärarprogrammet. Enkäten besvarades av 182 studenter. Av svaren kunde vi dra slutsatsen att de flesta studenterna anser att ett jämställdhetsperspektiv präglar den universitetsförlagda delen av utbildningen. Dock ansåg 6 studenter att den inte alls gör det medan 35 ansåg att den gör det, men i låg grad. Liknande resultat erhöles för den verksamhetsförlagda delen. Dessa resultat är inte alarmerande men ger oss ändå anledning att reflektera över hur insatser på ÄLP kan utformas för att ge studenterna bättre förutsättningar att nå programmets examensmål, samt för att nå GU:s mål om jämställdhet så som de är formulerade i Vision 2020. Dessa har konkretiserats i en handlingsplan för jämställdhetsintegrering, JiGU. På ÄLP har vi dessutom väl utarbetade rutiner för hantering av diskrimineringsärenden under VFU. Dessa beskrivs närmare i del 1.

Specifikt för grundskolans årskurs 7-9

Specifikt för gymnasieskolan

Gymnasielärarstudenterna läser fler kurser och följaktligen fylls det här fältet på för deras räkning. Ett exempel är hur studenterna läser och reflekterar över forskningsinriktningen *Critical Literacy*, som bland annat analyserar språkliga följder av ojämställdhet och ojämlikhet, och ett annat är hur en examinerande uppgift går ut på att analysera litteraturförmedling i läromedel, bland annat ur genusperspektiv. Som ett sista exempel kan nämnas kursen LGSV55 i vilken studenterna läser avhandlingar som fokuserar olika aspekter av jämställdhet och jämlikhet.

Utformning, genomförande och resultat

Uppföljning, åtgärder och återkoppling

Bedömningsgrunder:

Utbildningens innehåll, utformning, genomförande och examination följs systematiskt upp. Resultaten av uppföljningen omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling, och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Lärosätet verkar för att studenten genomför utbildningen inom planerad studietid.

Beskriv, analysera och värdera utifrån rubrikerna nedan. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel från respektive inriktning (årskurs 7-9, gymnasieskola).

Gemensamt för grundskolans årskurs 7-9 och gymnasieskolan

På ÄLP finns rutiner för ett systematiskt kvalitetsarbete från kurs- till programnivå. Varje kurs följs upp genom kursrapporter från kursansvarig lärare. Kursrapporterna granskas av programledarna och bildar underlag till en programrapport. I programrapporten, som SOL är mottagare av, analyseras bland annat styrkor och svagheter. En sådan analys är möjlig att göra på grund av kursrapportens utformning, som fokuserar på detta, såväl ur studentperspektiv som ur lärarperspektiv. I kursrapporten formuleras även förslag till kursutveckling, vilka sammanfattas i programrapporten.

En svag länk i denna del av det systematiska kvalitetsarbetet är antalet studenter som väljer att delta i kursvärderingar. På programmet förs diskussioner om hur detta kan åtgärdas. Diskussionerna har mynnat ut i utvecklingsarbete med dels schemalagda dels muntliga utvärderingar. Även då svarsfrekvensen är låg är det möjligt att identifiera svagheter i vissa kurser om de påpekas av studenterna vid återkommande kurstillfällen eller om flertalet studenter ger samstämmig kritik. På så sätt kan ändå en systematisk kursutveckling ske. Ytterligare ett problem är uteblivna kursrapporter, vilket medför att studenternas kursvärderingar inte kan granskas på programnivå. Programrådet har påpekat vikten av inrapportering och de senaste åren har vi sett en positiv trend, där allt fler kurser avrapporteras.

En viktig del i programrådets systematiska kvalitetsarbete är att relatera kursmål till examensmål, för att kunna garantera att studenterna ges möjlighet att uppnå dem. Därför uppmanas kursansvariga lärare att redogöra för dessa kopplingar i kursrapporterna. Denna del av kvalitetsarbetet är också viktig för institutionernas kursutveckling, då länkningen förtydligar relationen till övriga kurser inom programmet. Andra etablerade kanaler för att få information om programmets styrkor och svagheter är programdialoger med studenterna i mitten av utbildningen och skriftliga studentenkäter i slutet av utbildningen. Dessa beskrivs mer ingående under bedömningsområdet Studentperspektiv.

Sammantaget ger denna information underlag för programrådets utveckling av programmet. Utifrån de utvecklingsområden som identifieras formas årsvisa fokusgrupper i programrådet (se Beskrivning i del 1). Fokusgrupperna utarbetar åtgärdsplaner för sitt arbete. Dessa sammanställs och presenteras för SOL. Därefter genomförs konkreta åtgärder i dialog med institutionerna. Som exempel kan nämnas utformning av en programgemensam kurs om hållbar utveckling, formulering av ramkursplaner för VFU- och examensarbetskurser samt bedömningskriterier och praxis för examination av de senare samt införande av ett nytt system för antagning till programmet. Kollegial utveckling av programmet sker också genom programkonferenser och kollegial kursgranskning som genomförs två gånger per år.

Programrådet tar även initiativ till åtgärder som förväntas underlätta för studenterna att genomföra sina studier inom utsatt tid. Ett exempel på detta är en revidering av behörighetskraven för programmets gemensamma kurser. I denna revidering beaktades studenternas möjligheter till omexamination och studieuppehåll. I samband med detta infördes också en praxis att erbjuda omexaminationer under sommaren. Ytterligare ett mål med revideringen var att förtydliga sammanhang och progression mellan programmets olika kurser.

Den systematiska uppföljningen av programmets högskoleförlagda del anser vi är tillfredsställande. Även om VFU-kurser följs upp systematiskt i form av kursrapporter önskar vi en större delaktighet från medverkande skolhuvudmän och VFU-skolor i detta arbete. Det pågår en revidering av VFU-avtal mellan GU och skolhuvudmän i regionen som ska börja gälla under 2019. Genom det nya avtalet skapas en organisation för kvalitetsuppföljning på programnivå där just detta problem åtgärdas genom programvisa VFU-samverkansgrupper med representanter från GU och medverkande skolhuvudmän. Ett uttalat syfte med VFU-samverkansgrupperna är också att stärka kopplingen mellan den högskoleförlagda delen och den verksamhetsförlagda delen av utbildningen.

Utöver ovanstående rutiner för ÄLP:s kvalitetsarbete ingår medverkande institutioner i respektive fakultets implementering av GU:s policy för kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling av utbildningen. Inom ramen för kvalitetspolicyn ska fakulteterna bland annat tillse att kurser inom programmet tillgodoser studentinflytande, relevant lärarkompetens, forskningsanknytning, samt ändamålsenlig studiemiljö.

En styrka och utmaning inom ämneslärarytbildningen i svenska är att utbildningen ges i samverkan mellan två olika institutioner, med delvis olika ämneskulturer. Därför har vi organiserat mötesstrukturer där vi kontinuerligt träffas över institutionsgränserna, dels genom ett nära samarbete mellan studierektorer och studievägledare för lärarutbildning (LUS), dels genom terminsvisa gemensamma lärarkollegiemöten. LUS träffas varannan vecka för att följa upp kurshändelser och de muntliga kursvärderingar som studievägledarna genomför samt enskilda studentärenden (t.ex. studieplanering och anpassningar vid funktionsvariation). Mötena säkerställer att vi kontinuerligt synliggör behov av åtgärder och förändringar som gäller såväl studentärenden som kursutveckling, information och bemanning. Studievägledarna spelar en central roll även i våra terminsvisa kollegiemöten, där de fokuserar på studentperspektivet i planeringen av kurserna. Lärarutbildningskollegiet träffas dels för uppstartsmöten inför varje termin, dels för en lärarutbildningskonferens på ett särskilt tema en gång per år. Syftet med mötena är att samlas samtliga lärare. Alla presenterar sitt kursupplägg, för att belysa kontexten för den egna kursen. Härigenom har vi möjlighet att peka på progression och de gemensamma mål som varje helkurs har. Här presenteras och diskuteras även föregående termins kursrapporter. Rapporterna diskuteras mer i detalj i kurslagen, som genomför nödvändiga förändringar. Under de årliga konferenserna har vi bland annat gjort en genomlysning av alla kurser med fokus på vetenskapligt förhållningssätt, studenternas akademiska skrivande och MIK. Vi har även ägnat en konferens åt kvalitetsarbete, kursvärderingar och kursrapporter.

Vid Institutionen för svenska språket har studierektorerna organiserat tre lärarlagsmöten med samtliga lärare, där även lärarutbildningsfrågor behandlas. Vid LIR finns ett lärarutbildningskollegium för svenskämnet som träffas två gånger per termin. De genomlysningar av utbildningens litteraturred som gjorts i detta forum har bland annat resulterat i ett större arbete med att revidera kurserna från HT17. I utvärderingar med de första studentgrupper som genomfört hela utbildningen 2016 framkom att de i

stort sett var nöjda med sin utbildning, men för litteraturdelen efterfrågade de mer träning i litteraturanalys, särskilt diktanalys, och mer litteraturhistoria. Kollegiets genomgång av innehållet i samtliga litteraturkurser fann fog för studenternas synpunkter. Dessutom framkom att ingen av kurserna behandlade bedömning i litteraturämnet och att ingen träning i att leda litteratursamtal gavs inom ramen för ämneskurserna. Med dessa kursvärderingar och iakttagelser som utgångspunkt reviderades alla kurser i utbildningen från delkurs 4 och framåt i den takt som studenterna som antogs 2016 når dem. De reviderade delkurserna har systematiskt följts upp genom både skriftliga kursvärderingar och kursvärderingsmöten med studierektor.

Ett exempel där utmaningarna har varit stora är hur vi ska förbereda studenterna för skrivandet av examensarbeten i svenska och litteratur och hur vi ska skapa samsyn kring hantering av examensarbeten bland handledare och examinatorer. Här har samarbetet resulterat i en sammanhållen teori- och metodkurs (delkurserna 13-14) där studenterna skriver två PM, varav ett fungerar som synopsis för examensarbete 2. Vidare har studierektorerna och lärare från båda institutionerna tagit fram ett gemensamt rutindokument för att öka samstämmigheten och likvärdigheten i examensarbete 2. Detta har givit gott resultat.

Specifikt för grundskolans årskurs 7-9

Specifikt för gymnasieskolan

Studentperspektiv

Bedömningsgrund:

Studenten ges möjlighet att ta en aktiv roll i arbetet med att utveckla utbildningens innehåll och genomförande.

Beskriv, analysera och värdera utifrån rubrikerna nedan. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel från respektive inriktning (årskurs 7-9, gymnasieskola).

Gemensamt för grundskolans årskurs 7-9 och gymnasieskolan

Studenterna ges möjlighet att delta i utvecklingen av programmet på olika sätt, framförallt genom kursvärderingar och representanter i programrådet, vilket beskrivits i tidigare avsnitt. De kan även framföra synpunkter på utbildningen i samband med programdialoger och studentenkäter. Dessutom genomför programstudievägledarna riktade samtal med studenterna vid regelbundna tillfällen för information och återkoppling. Inför programstarten erbjuder studievägledningen exempelvis alla nyantagna studenter möjlighet att komma på informationsträffar om högskolestudier och lärarutbildning vid GU. Därefter möter programstudievägledarna studenterna under första terminens kärnkurser. Ytterligare två träffar genomförs, dels i samband med K41G på termin 3 och dels i slutet av utbildningen för att informera om lärarlegitimation och examensansökan.

I ämneslärarutbildning i svenska försöker vi ha valbarhet vad gäller både kurslitteratur och examinationsformer. En central aspekt är att många examinationsformer är öppna så att studenten kan välja vilka perspektiv eller aspekter hen vill utgå ifrån. Ett konkret hänsynstagande till studentperspektivet är också att vi schemalägger grupper växelvis för- och eftermiddag. Studenten erbjuds regelbundna utvärderingar som används i vårt förändringsarbete och som dokumenteras i en kursrapport. I kursrapporten skriver lärarna vilka åtgärder som ska vidtas. De flesta av våra kurser revideras årligen i större eller mindre omfattning med utgångspunkt i kursvärderingar och kursrapporter. Revideringen av litteraturkurserna som beskrivs ovan är bland annat ett exempel på att vi är lyhörda och att synpunkter som framkommit i kursvärderingar och i utvärderingsmöten med studenterna på utbildningens sista termin tagits på allvar och resulterat i åtgärder. Ett annat exempel är att delkurs 11 förändrats efter en intensiv dialog med de två första studentomgångarna. Då jobbade vi tillsammans med representanter från kursgruppen för att komma tillrätta med både stoffmängd och fokus. Ett stående inslag är hur en ny kursgrupp introduceras till förändringar som gjorts med anledning av föregående kursomgångs utvärderingar. Ett tydligt exempel utgör delkurs 9 där lärarna går igenom de förändringar kursen genomgått sedan första kursomgången. Det studenterna kunnat påverka omfattar bland annat litteraturen, ett tillskott av svenska som andraspråk, antalet examinationer, tillägg av digital literacy och stoff som behandlar elevers läs- och skrivsvårigheter (istället för fokus på kunskapsmätningar så som PISA). Vi gör också formativa utvärderingar med studenterna. Även studievägledarna gör en muntlig utvärdering efter halva första terminens förlopp som ger utrymme för uppfattningar och för justeringar under pågående kurs. I övrigt uppmanar vi studenterna vid kursintroduktionen att ta kontakt med kurslärare och eventuellt studierektorerna. Vi har ett utvecklingsarbete framför oss med att få studenternas perspektiv på utbildningen genom att lyckas rekrytera dem till utvecklingsgrupper och till sammanhang som institutionsråd etc.

Specifikt för grundskolans årskurs 7-9

Specifikt för gymnasieskolan

Arbetsliv och samverkan

Bedömningsgrund:

Utbildningen är utformad och genomförs på sådant sätt att den är användbar och utvecklar studentens beredskap att möta förändringar i arbetslivet. Relevant samverkan sker med det omgivande samhället.

Beskriv, analysera och värdera utifrån rubrikerna nedan. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel från respektive inriktning (årskurs 7-9, gymnasieskola).

Gemensamt för grundskolans årskurs 7-9 och gymnasieskolan

Framtidens lärare står inför flera utmaningar, där hållbar utveckling och det flerspråkiga klassrummet är två centrala områden. För att ge studenterna beredskap att undervisa om frågor som rör hållbar utveckling läser alla studenter kursen "Hållbar utveckling med människan i centrum". Kursen som av universitetsstyrelsen, belönades med Pam Fredmans pris 2018, har utvecklats genom samverkan mellan programrådet, Universeum, Världskulturmuseet och Globala skolan. Kursen behandlar hållbar utveckling med fokus på social hållbarhet och mänskliga rättigheter. Genom samarbetet möter samtliga studenter alternativa lärmiljöer i form av museer, science centers och konsthallar. Kursen har, tillsammans med övrigt utvecklingsarbete inom hållbar utveckling, lett till att ÄLP kunnat hållbarhetsmärkas.

Enligt Skolverkets statistik läser och lär 18 % av Sveriges elever på sitt andraspråk. För att ge dessa elever extra stöttning i sitt lärande är det viktigt att lärare i alla ämnen förstår kopplingen mellan språkliga krav och kunskapsutveckling i ämnet. Programrådet har haft fokus på att försöka utveckla programmet, så att alla studenter ska få en kurs om språk- och kunskapsutvecklande arbete. Denna kurs är nu under utveckling och kommer att starta HT19. En annan utmaning för blivande lärare är skolans digitalisering. På institutionerna för svenska språket och LIR har vi därför haft en särskild kompetensutveckling inom medie- och informationskunnighet för den personal som undervisar på lärarutbildningen.

När det gäller samverkan medverkar våra institutioner i programmets gemensamma utbildning av lärarutbildare från regionens skolor. Dessutom internutbildar vi våra VFU-kurslärare inklusive adjungerade. I Skolverkets satsningar Lärarlyft och Läslyft har flera lärare från våra institutioner deltagit. Även studenterna tar del av Läslyftet, via delkurs 9 där de läser och diskuterar Läslyftstexter. På så vis ger vi dem inblick i hur ökade krav på kompetens och fortbildning löses och arrangeras i yrkespraktiken. Därutöver har vi flera viktiga pågående projekt i samverkan med yrkesverksamma lärare. Vi arrangerar Svenskämnenas dag som är en heldag då lärare bjuds in till föredrag av forskare eller praktiker i svenskämnet. Vi har även skapat fortbildningskurser i en serie av tre fortlöpande "kortkurser" inom litteraturundervisning. Dessa är anpassade till lärares arbetstider; 5 hp löper därför över en termin. Avsikten är att även språkkurser ska komma att erbjudas inom en snar framtid. Vi bedriver genom delkurs 18 en sorts *praktiknära forskning* i samarbete med en gymnasieskola. Två studenter och två forskare deltar tillsammans med en adjungerad lärare i ett projekt som samtidigt blir en del av svensklärares kompetensutveckling på skolan. Utmaningen med dessa insatser ligger i praktiska frågor, framförallt ekonomiska men även att finna former för fortbildning som attraherar yrkesverksamma lärare. Styrkan med projekten är att de är en viktig kugge i ett organiserat utvecklingsarbete tillsammans med lärare.

Specifikt för grundskolans årskurs 7-9

Specifikt för gymnasieskolan